

Posudek školitele na diplomovou práci Kristýny BEKROVÉ „Hitler je v háji, Stalin je v háji a já jsem tu pořád.“ Analýza životních příběhů manželek a potomků osob odsouzených v procesu v čele s Rudolfem Slánským. Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2016. 92 s.

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hlaváček

Záměrem předkládané diplomové práce je reflektovat zkušenosti a osobní postoje manželek a potomků odsouzených osob k politickým procesům v padesátých letech minulého století a zachytit proměny, rozdíly i podobnosti v jejich interpretacích napříč jednotlivými generacemi. Po metodologické stránce práce vychází z archivního výzkumu a obsahové analýzy převážně publikovaných, ale zčásti i dosud nepublikovaných pramenů (auto)biografické povahy. Autorka pracuje s hypotézou, která je založena na předpokladu že každá generace (manželky vs. děti, popř. vnuci a vnučky) nově vyhodnocuje události padesátých let a dochází tak u ní k posunu v (re)interpretaci politických procesů.

Zvolené téma lze považovat bezpochyby za zajímavé a originální, z teoretického hlediska se práce pohybuje někde mezi historickou a literární vědou, což je způsobeno zejména primární pramennouází, tj. využitím literárně stylizovaných (auto)biografií. Pro diplomantku téma navíc není zcela nové, protože částečně tímto textem navazuje na svou bakalářskou práci, v níž se věnovala životnímu osudu Josefy Slánské.

Struktura práce byla zvolena logicky a správně. Po úvodu a podrobné metodologické části následuje historický kontext věnovaný průběhu politického procesu s protistátním spikleneckým centrem v čele s Rudolfem Slánským a jeho obětí. Poté již autorka přechází k empirické části, v níž se věnuje zejména reflexi a interpretaci období mládí, procesu a doby „poprocesové“ (včetně rehabilitace v šedesátých letech) z pohledu manželek a potomků jednotlivých odsouzených (tj. snaží se hledat odpovědi na otázky týkající se viny, členství v KSČ, ale i životních a legitimizačních strategií, jejichž prostřednictvím se pozůstali vyrovnávají s komunistickou minulostí svých nejbližších). Po formální stránce nelze mít ke stylistickému zpracování žádné větší výhrady. Text jako celek je čtivý, výklad je chronologický, plynule navazuje a gramatické chyby se prakticky nevyskytují.

V metodologické části diplomantka představuje výzkumné otázky a cíle, následně charakterizuje použité prameny, přičemž hlavní pozornost logicky věnuje rozboru publikovaných (auto)biografií (A. London, L. Londonová, E. Löbl, J. Slánská, H. Margoliová-Kovalyová, I. Margolius, H. Frejková a další), které pro ni představují primární zdroj poznání (včetně žurnalistických či orálně-historických rozhovorů). V dalších podkapitolách se zaměřuje na analytické postupy (obsahová analýza a zejména ukázkový popis procesu kódování) a konceptu rodinné (resp. kolektivní) paměti.

Práce je výjimečná především z hlediska badatelské reflexivity, protože diplomantka zde podrobně popisuje dopad práce s emočně-vypjatými (a traumatizujícími) vzpomínkami na duševní zdraví samotného výzkumníka či výzkumnice, čímž otevírá z teoreticko-metodologického pohledu nesmírně zajímavou otázku psychohygieny ve společenských vědách obecně.

V interpretační části autorka umně propojuje fakta získaná studiem odborné literatury s informacemi z (auto)biografií. Díky tomu se jí daří „plasticky“ (a s dostatečným citem) podat životní osudy poměrně marginální a specifické skupiny obyvatelstva jakou bezpochyby byli potomci a příbuzní „obětí“ politických procesů, a to vše na dobovém pozadí komunistického Československa, které (jak je v textu několikrát doloženo) bylo značně proměnlivé. Oceňuji zejména skutečnost, že diplomantka si je vědoma stylizace pramenů a opakovaně na tuto skutečnost, ať už přímo v textu či v poznámkách pod čarou čtenáře upozorňuje. S tímto vědomím také subjektivní prameny interpretuje a všímá si jejich dobového zabarvení, resp. (slovy J. Pekaře) „ducha doby“, kterým jsou ovlivněny.

Text podle mého názoru splňuje (po obsahové i formální) stránce všechny předepsané požadavky na závěrečnou kvalifikační práci magisterského stupně. Autorka prokázala schopnost zrealizovat vlastní historický výzkum, zanalyzovat obrovské penzum pramenů literární povahy a s citem je zasadit do příslušného kontextu, včetně jejich interpretace v souladu s teoretickým konceptem (kolektivní) rodinné paměti (rozdílné vnímání a legitimizace minulosti u generace potomků v souladu se snahou o „udržení“ ekvilibria v rámci „velkého rodinného vyprávění“).

Diplomovou práci Kristýny Bekrové proto velice rád **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou 1 („výborně“).**

V Praze, dne 12. 9. 2016

Mgr. Jiří Hlaváček